

CÂU HÒ VÂN TIÊN

Nguyễn Văn Sâm

1.

Chiếc ghe chài bành ky lững lờ trôi theo con nước lớn. Cả tháng nay, chưa khi nào công chuyện của những người bạn ghe nhẹ nhàng như bữa nay. Sông lớn, nước chảy chậm, tư bề ít ghe xuôi ngược, chuyện chèo chống chỉ giao cho hai người cầm sào đi dọc từ trước mũi ra sau lái rồi từ lái tới trước mũi sửa hướng cho ngay dòng. Chẳng bù với mấy bữa qua Vàm Nao, phá Đại Ngãi nước xoáy như thác đổ, bạn ghe người nào người nấy vật lộn với sóng, mồ hôi mồ kê như tắm, mệt té ho mà cái ghe cứ xà nhing xà nang lắc la lắc lư như ông tướng thầy ba lúc thầy pháp lên đàn.

Khởi chợ Bến Lức đầu độ chừng ăn đập bả trầu, tới khoảng chợ Đệm Bình Điền thì trời chập tối. Lác đác trên trời mấy vì sao hôm thập thò nhấp nháy. Trời sập tối tựa như tấm màn đen được giăng sẵn đâu đó tuốt luốt trên trời đợi tới giờ giũ xuống để che phủ trần gian. Trăng hạ huyền đã mọc từ lâu phết một bệt sáng óng ánh. Cảnh vật êm đềm trong gió hiu hiu mát lạnh gợi nhớ người thân thuộc ở quê nhà. Phải lấy hết can đảm Lành mới theo má bước lên chiếc ghe bự xộn cổ họng mấy lúc trưa trời nắng chang chang. Nhớ má ư lúc thúc dưới bếp làm chuyện này chuyện kia không hờ tay. Nhớ những buổi tối má con hủ hỉ dưới yếm sáng lờ mờ của cái đèn con cóc dầu mù u nho nhỏ. Bây giờ những thứ thân thiết đó mỗi lúc một biến biệt, biết bao giờ mới được gặp. Còn anh Hai nữa, cả tháng nay đi làm xâu vét kinh Ông Đốc đầu miệt Tân Châu – Hồng Ngự mà chớ hề nghe nhẩn nhe tin tức gì về. Nghe nói mỗi ngày nhà nước cho lãnh hai vắt cơm, mấy hột muối cục với lại một miếng khô mực nhỏ bằng hai ngón tay tréo, trả có xu rưỡi không đủ mua một bánh thuốc rê mà phải hụp lặn dưới nước giằm mình mức sinh xấn đất. Ở đó muối mòng, đĩa vắt. Mình đi đây kể như anh em cách biệt. Cực chẳng đã bỏ làng chừ thuở tía chưa bị bắt thì nhà đâu đến đổi. Mất Lành rưng rưng, muốn thút thít khóc như ở nhà mà sợ bạn ghe chộ nên phải dằn, phải nén. Nhưng sao như có cái gì trong lòng đẩy ra làm Lành buồn man mác như lúc nhỏ bị rầy oan. Lành ngó vô góc, chỗ lườn ghe được phân khoang chứa chén đĩa kiểu. Hàng hàng lớp lớp, chén đĩa nhận giữa đồng trấu đầy ắp. Được vài chục đĩa Càn Long chia chắt đỡ khổ. Thứ này dân chợ họ chuộng lắm. Chánh cống bên Tàu. Mua về chưng trong tủ kiếng để thiên hạ trầm trồ cũng mát mày mát mặt. Bao nhiêu họ lại không thấy tiền ra bưng về. Lành chếp miệng quay về thực tế. Nhưng mà người giàu nứt vách đổ tường, kẻ không có đồng xu dính túi. Họ cho đặt churen lên ghe là may rồi. Nếu không biết đâu bây giờ mình còn lụi đui đâu đó dưới miệt dưới. Quá giang từng chặng mệt hơn nhiều. Chắc sáng mai tới bến. Rồi lại còn chuyện *lạ nước lạ cái*, hồng biết có gặp người bà con hong. Chỉ biết họ ở chỗ xóm Đạo Chợ Đũi, gần trường con gái Chợ Đũi, mà không biết chắc ở đâu. Để nửa lên đó cất công kiểm coi. Kiểm hồng ra là phận gái bơ vơ quê người xứ lạ đó. Lành tặc lưỡi như thấy má mình vô lý kỳ cục. Khi không khi không cái bắt người ta đi khơi khơi. Rồi biết chuyện gì sẽ xảy ra. Ở quê nhà bữa rau bữa cháo nhưng hủ hỉ có mẹ có con. Lo gì mấy chuyện lật vật ăn uống. Có mắm ăn mắm, có muối ăn muối. Với lại chim trời cá nước thiếu gì, lầy lội, lầy nò đặt một ăn cả ngày hong hết. Rau cỏ mọc lu bù sau vườn, lênh lênh thiếu điều muốn nhổ bỏ. Đói đâu mà sợ? Có lẽ má sợ tụi đầu trâu mặt ngựa trong xóm trong làng đang được thể được thần làm trời làm đất. Rồi Lành sụt sùi ngang, khóc ngon khóc ngọt. Nhớ tới lời dặn lúc chia tay càng thấy chuyện má con gặp lại mong manh như cánh chuồn chuồn. Chắc con biết chuyện người đàn bà có chồng con bị cộp ăn mà vẫn không dọn nhà đi nơi khác? Tại vì chỗ đó không có quan lại khắc nghiệt đó con. Hương chức hội tề địa phương ác độc những lạm còn ác hơn cộp dữ. Bởi vậy ông bà mình mới nói: *Tàn chính mãnh ư hổ*. Con phải đi khỏi chỗ này để bảo vệ thân ... Giọng má run run trong nước mắt. Thân gái xa nhà hiểm nguy nhưng đi được cứ đi. Ai cũng muốn xa chốn này. Thờ cuộc làm mấy thứ lộn tùng phèo hết. Làng nước bây giờ có thuộc về mình nữa đâu. Thuộc về tụi nó. Mà tụi nó móc ngoéo nhau rẽ chùm rẽ mớ. Người dân như mình đành chịu cảnh thoren boren thôi. Lép một bề. Sống tới ngày nào hay ngày nấy. Đợi chờ. Mấy cây rơm trước sân kia nếu biết đi đã đi mất từ lâu rồi...

Bây giờ mình ra khỏi vòng tay của má, tự đối phó với đời. May nhờ rủi chịu. Phải quyết định lấy, không còn chuyện mỗi chút mỗi *"má ơi."*

Tiếng hai người bạn ghe kéo Lành ra khỏi giếng suy nghĩ triền miên.

-Tới Ba Cùm rồi đó. Anh biết bổi Ba Cùm mà, lơ mơ nó cuỗm hàng hết bị nạo tróc da đầu đó. Với lại hai gói áo quần của tụi mình. Có bề gì có nước bạn xà lòn ra chợ.

-Biết rồi, đừng làm tài khôn. Tụi nó thường đi trên ghe cui hay ghe vàm. Để cho thiên hạ tưởng đâu làm ăn chơn chất. Tụi bán vàm, bán rồi đi xuống nhỏ xẹt qua xẹt lợi, coi trời ời đất hời trái lại thiệt thà... Ở đời thiệt khó. Đâu ngờ.

-Ừ. Cũng tại bị không ngờ mà hồi năm có chiếc ghe chài chở lúa, tụi bổi xông nhang mê xúc cha nó gần hết ghe. Tom góp quần áo vàng vòng của bà chủ bọn bồng ...

-Xuyt. Xuyt. Kia cái ghe cui ở đằng sau đương cặp theo ghe mình cà. Dám mấy chà lằm chứ hông chơi đâu. Coi bộ dạng sanh nghi quá, cứ xôm xôm tới hoài.

Lành lấy ống tay áo dụi nước mắt ngó về phía sau. Một chiếc ghe cui cũng đi theo dòng. Ghe bự bề ngang mà cụt đôn, coi què kệt, loại ghe chở củi, chở trầm. Trong bóng tối, cái mũi lờ ngoài sau lái như một bệt đen in trên nền trời thưa thớt sao khuya. Trên đó thấp thoáng bóng hai người. Một điệu thuốc lâu lâu lóe sáng rực quơ lên quơ xuống, một cái đầu tóc khắc rõ nét trên nền trời mờ mờ tỏ tỏ xa xa. Trong bóng đêm, một giọng hò ngọt lịm lan truyền qua không khí tĩnh mịch đi thẳng vô từng lỗ chân lông người nghe. Ngọt hơn đường cát, mát hơn đường phèn. Lành rung mình, chân tay nổi da gà. Tiếng hò quý phái như công tử ngày xưa dạo chợ, dịu nhũ như con gái giã gạo chày đôi, chày ba hát hò dưới trăng.

Hò ơ ... Có gió đông hung mới biết từng bá cúng

Có ngọn lửa hồng mới biết thức vàng cao

Thuyền quyền sánh với anh hào

Đây không thả lá gieo đào như ai

Hò ơ ... Trúc kia đã lợp cùng mai

Như chàng họ Lục sánh vai với chị Hai họ Kiều

Xin nàng giữ dạ đừng xiêu

Nếu một mai (hò ơ ...) thuyền anh ra biển Bắc, ruột đau như thắt, nước mắt dầm dề, xa cách hương quê, giáp vàng Lục Tỉnh, anh cũng liêu (mà ... hò ... ơ) trở về thăm e ... m ...

Lành khớp ngang như lúc nhỏ đứng trước cây roi mây cột dài sọc của ông thầy già chỉ hò giả dã. Muốn lên tiếng mà miệng cứ như quíu lại. Mở đầu nói chí mình, khuyến dụ là chuyện bình thường, cách buông vắn câu thúc ở trên, phóng túng ở dưới, tỏ rằng đã lẫn lóc nhiều trong câu hát điệu hò. Điệu này mình chỉ có nước vảnh tai nghe chứ không thể nào đối đáp được. Hai cái ghe tiếp tục trôi. Không gian im lặng nặng nề, âm thanh e...m... e...em... vẫn còn bao quát đâu đây trong gió đêm lạnh lạnh, quần quít trong làn da chéo áo mọi người.

Lâu lắm mới có tiếng hò đáp của giọng con gái trong trẻo, quyến rũ, nhưng ngắn gọn như bắt cần lời ong tiếng ve:

Hò ơ ... Gá duyên thì phải lựa (mà) xem,

Hò ơ ... Coi thử (hò ơ ...) đó là thằng Bùi Kiệm hay anh Vân Tiên (hò ơ ...) em mới trao lời ...

Tiếng hò dứt mà Lành vẫn còn bàng hoàng chưa tỉnh. Giọng người ta trong vắt như nước nhìn thấy sâu dưới đáy, cao như nhận lượn chín từng mây. Giọng của mình cũng có tiếng ở chòm xóm đó, nhưng mà so với người thì có nên thân nên hình gì đâu. Bất quá như mới biết mùa quọt quẹt trước thầy võ vậy thôi. Đi xa mới biết trời cao đất rộng. Cao hơn tất hữu cao hơn trị.

Hò ơ ... Lên xe (mà) nhường chỗ bạn ngồi, nhường nơi (mà) bạn dựa, (hò ơ ...) nhường lời (mà) bạn phân ...

Hò ơ ... Anh đây cũng muốn (mà) kết nghĩa giao ân

Hò ơ ... Anh không phải là thằng Bùi Kiệm, sao chín mươi phần (mà) bạn lại ngại nghi ...

Lành đã hiểu, họ hò giao tình, buông ong thả lá, giả đồ như họ không đi chung ghe, giả đồ như không quen biết. Cũng vui. Họ mở thất bằng ý thơ Vân Tiên, để coi đi xa tới đâu.

Người con gái bắt quàng thiệt đẹp. Vừa dẫn sách, vừa nói chí mình.

Hò ơ ... Thề Loan là đứa vô nghi

khinh bần phụ khó, (hò ơ ...)

người đời (mà) được mấy kẻ ưa ...

Như vậy là quá rõ, còn đánh tiếng mình đã có nơi. Mọi chuyện đổi thay đều không hợp với luân thường đạo lý. Thường mở đầu cách này khó cho phe nam. Cánh cửa đã đóng, ván đã đóng thuyền. Nhưng giọng nam vẫn cất lên vừa tha thiết dụ dỗ, vừa khinh thường ngạo mạn:

Em ơi, gá kiếm chồng nơi giàu sang nương dựa, đừng sáng với chiều lên ngựa xuống xe, đừng lấy thằng ghe chài, sáng ngồi lườn tối nằm be, để thân con gái má phấn không kẻ chờ che, uống đời ...

Hai người bạn ghe cười với nhau. Tụi nó xách mé mình rõ ràng. Có chộc ghẹo ai đâu? Nói gì thì nói, sao mặt sát ghe chài. Tức quá. Phải mình biết hò! Họ ngó Lành như hỏi ý, như cầu hiền. Lành bổi rồi. Lên tiếng hay

không? Mẹ dạy con gái phải ít ăn ít nói. Miệng bằng tay, tay bằng miệng đâu tốt lành gì. Thôi nhắm mắt bịt tai, ngày mai tới chỗ. Cuộc đời mới trước mặt đáng lo hơn. Vui gì mà hát với hò. Quan trọng gì mà tranh hơn thua lời ăn tiếng nói.

Xa trong đêm vắng, tiếng người con gái cất lên buộc tội:

Chuyện nợ duyên ông Tư bà Nguyệt định bởi Trời

Anh ơi đừng giờ thói bốc rời, ví như thằng Bùi Kiệm để tiếng đời hậu lai ...

Rồi bắt qua giọng khác:

Lọng che dương dầu sườn cũng lọng, ô bịt vàng dù trọng cũng ô. Trai như anh mù văn dốt võ, gái như em vẽ phụng thù rồng, phải chi anh là con trai của Lục Ông thì em gắng công chờ đợi chứ lấy chồng làm chi ...

Lành cười. Hay quá. Câu trả lời gián tiếp. Đáng đời. Ai biểu chọc gái. Bây giờ có nhiều chuyện không biết đầu mà nói. Lắm kẻ tình tào khang tấm mắt bỏ lửng để vui với bọn hương chủ, hương kiể, hương tuần dốt nát. Nhiều người bầm bụng trao duyên cùng người mình khinh bỉ, hy vọng gỡ rối cho gia đình. Chuyện đó thiếu gì. Mấy tiếng “*Theo nghĩa quân chống lại Đại Pháp*” như lưỡi gươm kẻ cô ai ai cũng sợ. Mấy tiếng “*tân dư nguyệt đẳng, tay chun bộ hạ cựu trào*” như một thứ thuốc nổ làm bay cửa bay nhà. Bọn hương chức hội tề được dịp là làm tới có thương ai, có xúc động vì ai bao giờ. Chúng rầy cùng đường một lũ chó săn rình mò, nay phao vu đặt rựu lâu, một tổ cáo bán lúa trốn thuế. Đây xô đàn ông vào tù ngục để giờ thói bốc rời đàn bà. Chúng ví như thằng Bùi Kiệm để tiếng đời hậu lai, lênh khênh trong làng, trong xóm, khen Đại Pháp anh hùng không ngượng miệng, hoan hô Pháp Lang Sa vĩ đại không tiếc lời. Chúng sung sướng được làm chim cú nhưng muốn đậu cành mai, hãnh diện làm khỉ rừng xanh, nhưng trong bụng muốn vin cành quế. Quên câu *dầu sườn cũng lọng, ô bịt vàng dù trọng cũng ô*. Phận mình ra đi một phần cũng vì lẽ đó. Chúng lấp ló ngoài ngõ, rồi sẽ bước vô nhà. Ở xứ văn minh này thì khỏi đi, thiếu gì người tài. Lành cười mắc cỡ với mình. Nếu có gì, mình sẽ tự nguyện như Nguyệt Nga, ôm bức tượng đợi chờ dầu da nhẵn, má hóp, dầu chân run, tóc bạc cũng được. Đời người mấy ai được gặp Vân Tiên, đâu phải ai ai cũng có thể thủ tiết như nàng Nguyệt Nga? Duyên may một đời người chưa dễ gặp ...

Trên sông đêm, tiếng hò vẫn tiếp tục, đang biến dạng tới một hình thức cao hơn, gần với bản vọng cổ hoài lang điệu Bạc Liêu ...

Bớ em ơi, em đừng thấy ăn bận quần dài áo rộng, gấm nhiễu, khăn điều, lược đòi mỗi giắt tóc, giấy da bóng chun mang, em kiển là người quân tử. Em đừng thấy ăn bận quần rách áo rưới, vải thô vải đùi nón nỉ lưng đội đầu, chân không trần sinh đất, em chê là kẻ tiểu nhơn. Chớ em không quên chuyện Thạch Sanh đóng khổ gãy đòn, bắt con chim đại bàng cứu nàng công chúa, về sau có ai hơn được chàng...

Bớ em ơi, em đừng học thói Thử Loan, ham nơi vinh hiển, bỏ đường (đã) hứa duyên. Em ơi cũng đừng học thói Điêu Thuyền, sớm mai ôm Lữ Bố, chiều về tựa kẻ người nó gọi bằng cha, em hãy ở sao như Kiều Nguyệt Nga, giữ niềm chung thủy sang qua kết nguyên, về sau gặp lại Vân Tiên...

Lành chập chờn trong giấc ngủ giữa tư bề sao rơi, bên tai văng vẳng câu hò trộn với những câu thơ Vân Tiên vẫn thường nghe hồi thuở nào xa xăm lắm. Trong giấc mơ, Lành sung sướng mỉm cười với hình ảnh *Vân Tiên đầu đội kim khôi, tay cầm thương bạc, mình ngồi ngựa ô* lẫn lộn với một tình cảm thẹn thùng bỡ ngỡ của bước đầu gặp người tình, *khoan khoan ngồi đó chờ ra, nàng là phận gái ta là phận trai ...*

Nước sông vẫn chảy lững lờ, chiếc ghe cui xa dần khoảng cách, trong đêm vắng mơ hồ đâu đó có tiếng người chúi xuống nước. Nhẹ nhàng, thiệt nhẹ nhàng ...

2.

Mấy ngày giáp Tết như một đám tang trong lòng Lành. Bộ mặt âm u của ông bà chủ làm áy náy mọi người. Tiếng hò được trả bằng giá *cất cổ mổ họng thất hầu bao*. Tiếng hò đu đẩy mọi người vào cảnh phiêu bồng dọn đường cho bọn bói. Gối quần áo bay bổng theo hình ảnh Vân Tiên. Cái ô nữ trang, tiền bạc của chủ ghe mất hút theo những lời lý hò huê tình ngọt lịm. Minh khổ đã đành, vì quá thờ ơ, vì không đoán trước được chuyện xảy ra. Dân chúng nghèo khổ vì sưu thuế, phải bóc lột nhau để sống. Làm gì có chuyện hát hò suông được. Họ bē bối để sinh tồn, thông minh vật để khỏi bị hủy diệt. Mấy năm trước đâu có cảnh này. Thiên hạ hiếu khách, thích mời mọc đưa đón chiêu đãi người phương xa. Nhưng sự mất mát của vợ chồng người chủ ghe bị hiểu như một sự xui xẻo do mình mang tới. Người ta không chịu nhìn thực tế vì đâu có bói. Người ta cần nhân những người gần gũi. Trông mong tìm gặp bà con để rời khỏi chỗ này. Nếu hình ảnh cha mình không quá lớn trong lòng họ thì chắc mình đã cù bơ cù bất, lang thang đầu đường xó chợ rồi. Biết chuyện gì đã xảy ra. Rồi chuyện cái kiềng vàng nữa. Tên anh chị ở Cầu Ông Lãnh đã giựt ngay trên cổ mình mấy ngày trước làm mình thiếu điều muốn lợi cần cổ. Nếu không nhờ anh Nam. Phải anh Nam không? Lúc đó mình vừa mừng vừa sợ, nghe được tiếng được tiếng mất, không biết trúng tên không – bắt thằng đó phải trả lại ngay chiều hôm đó, bây giờ mình không còn đồng xu dính túi. Người sao vô tình *thi ơn bất cầu báo*. Từ đó tới nay cả tuần mà cũng không lảng vảng đâu đây để mình nói một tiếng cảm ơn. Mình còn ở đây có bao lâu nữa đâu? Rồi chân trời góc biển, biết đời đưa đẩy đi đâu! Lành bỗng nhiên ngượng nghịu ngó xuống hàng nút bóp của cái áo bà ba mới hồ dương giấy hiệu Nhảy Đầm hồi hôm qua. Mình phải lòng rồi. Nhớ nhung, trau chuốt. Nguyệt Nga đã gặp Vân Tiên. Nhưng mà kết tuồng có chẳng như ý? Ngó lên bờ, mọi người như đã rút hết vô nhà để sửa soạn cúng ông bà, chờ giờ tốt xuất hành đón Xuân hái lộc. Từng đồng đưa hấu tràn đường, cao nghều

nghe như núi, mấy trăm cần xé cam quýt, cả dục ghe chuối, cả đoàn ghe hàng bông mấy bữa trước, tường chừng không thể nào tiêu thụ hết, bây giờ chỉ còn tro bụi mấy đồng rác rến ngút ngàn. Bữa tiệc thịnh soạn cho bày ruồi xanh vu vu khó chịu. Như bãi chiến trường sau cơn giặc và chiến sĩ không may của cả hai phe... Lành nao nao với sự so sánh bị quan vờ hiện ra trong trí. Có lẽ mình chịu ảnh hưởng của cuộc hành trình vừa qua. Có sóng gió, có trộm cắp, có hình ảnh Nguyệt Nga từ trần. Không nên. Có gì đâu? Còn cái kiềng vàng. Người con thì của cũng còn. Mấy bộ đồ vật của bà chủ cũng tạm đỡ mấy ngày Xuân. Tìm được nhà bà con rồi thì mọi chuyện sẽ đương nhiên giải quyết. Bữa nay mong một Tết mình cú xụ nữa thì sanh giặc.

- Lành, em lên bộ coi lân Sài Gòn kìa. Vui lắm, mấy thuở lên đây gặp dịp Tết...

- Ôi, hơi sức đâu mà buồn. Chuyện năm cũ hao tài khố tán mạng, nó lấy gói quần áo của em, như gánh cái xui xẻo của em. Sang năm mới sẽ khá hơn. Coi lân đi. Để ghe cộ đó đi coi cho. Ngày tư ngày Tết mà. Nếu có thì giờ ghé chùa Bà xin lá xăm đầu năm. Bà linh lắm. Đi dọc theo mé sông tới đầu chỗ đường Bò Rệt thì thấy liền ...

-Ông con đó. Người lãnh chức Cai Đội trong đoàn nghĩa quân của Trương Công, chịu trách nhiệm từ bờ sông bên này Cần Giuộc tới cửa Gò Công, ra mứt tới mấy Hòn Đất, Hòn Cu ngoài biển. Sau này, Trương Công bị phản, quy thần, nghĩa quân tan nát. Người dất dui tía về đây, giờ thì mọi sự đổi thay, cơ trời chuyển dịch, lòng người lay lán. Tía chỉ mong giữ gìn tiết tháo, hốt thuốc giúp đời, đợi ngày theo ông bà. Chuyện đội đá vá trời để người tài đức ...

Trời càng xế trưa, càng nhiều người túa ra từ mấy căn nhà xa xa trong xóm, theo tiếng trống thúc giục. Con lân có hàm râu bạc dài ngót gang tay đang quay bên này, nghinh bên kia chờn vờn như hí cầu, múa sừng như tranh châu trước căn nhà có treo tiền. Cặp mắt lồi nhúc nhích, trợn dọc trợn ngang. Cái miệng lớn tổ chẳng hoác ra quặp lại như sẵn sàng nuốt trọn ai đó trong đám người bu quanh. Cái sừng chiếu đèn trời, cong queo, mỗi lần chồm tới như muốn rạch bụng người coi. Ghê thiệt. Nghề này mình đâu có phải tay moi. Múa đầu lân bằng hai tay đã đành mà múa luôn hai cẳng với những cái đá, cái co churen, cái thủ bộ lệ làng gọn ghẽ, dòn sơ qua cũng biết tay nghề. Mười mấy phong pháo nổi với nhau rũ từ mái nhà xuống gần sát đất, được châm ngòi. Tiếng nổ lộp bộp ùng ùng làm tai ai tai nấy đều kêu vo vo. Con lân, lạy thụt lùi ba lạy trước ngạch cửa. Nó ngược lên ngó cái cờ đỏ thêu mấy chữ vàng “*Cầu Ông Lãnh Hoa Việt Thanh Niên Lân Hội*” lòng thông mấy cây cây “*xà lách*” và một dục giấy “*ngẫu*” mới tinh được treo chót vót trên nóc nhà rồi múa loạn xạ như giận dữ. Những tiếng chắc lưỡi hít hà nổi lên đây đó. Đã thiệt. Nặng bộn chớ bộ chơi đa. Múa coi nhẹ hồng, như Hạng Võ cử đỉnh. Cả giờ rồi coi bộ có thấm thía gì đâu.

Có tiếng oang oang của một người muốn cho thiên hạ biết mình ta đây thông thạo:

-Lân Cầu Muối lạy tôn lân Cầu Ông Lãnh làm đại ca đó. Nó chịu nhục lòn tròn giữa chợ. Như Hàn Tín lúc thất thời. Tám năm rồi, năm nào nó cũng phải làm cái mừng này. Có năm còn bị phun nước miếng lên sừng. Có năm bị giựt râu ...

Người khác kể rành rọt lớp lang ý chừng là dân cổ cự, nhao rún ở đây:

-Từ hồi có trận chém lộn ở xóm họ đạo Chợ Đũi gần chỗ mã của Á Thánh Gấm vì chuyện giành múa cho nhà thông gia của Bá hộ Xường, Sáu Tiết, anh chị của lân Cầu Muối, bị chém chết, đoàn lân rã đám. Nhưng Út Hồng, anh chị bự của lân Cầu Ông Lãnh, cứ cho làm chuyện kỳ cục này hoài. Mỗi lần coi là mỗi lần tức muốn bẻ bụng, nhưt là nhà mình ở xóm Cầu Muối. Tuy hồng ăn nhập gì tới mình, nhưng mà khó chịu ...

-Anh biết tại sao không? Út Hồng thấy một vùng nhỏ húi bằng bụm tay mà có hai anh hùng. Như nước có hai vua vậy mà... Làm sao anh ta chịu được nên bắt tay với đám "*mã thầu đậu*" ở Chợ Lớn, đám Tây u xếp tụi bồi bếp ở Bồn Kèn lửa dịp chém lén Sáu Tiết trong khi hai đảng đã hứa với nhau là bất tương xâm, chỗ ai nấy ở, đường ai nấy đi...

Ngừng một lúc như để lấy hơi, ông ta nói thêm, có dây có nợ:

-Tội nghiệp đám em út, lớp bị mua chuộc, lớp giải nghệ, tứ tán hết. Đã vậy mà Út Hồng còn chưa bằng bụng nên diễn tích này để làm nhục mấy tay anh chị còn sót lại của lân Cầu Muối chơi. Thêm nữa, để dẫn dắt mấy người muốn làm sống lại đoàn lân cũ. Bây giờ họ một mình một chợ, muốn làm mưa làm gió gì hồng được? Ai vô đó mà cản họ? Nhưng mà... làm vừa vừa chứ. Làm quá ai mà nhịn...

Lành nghe hết câu chuyện. Cô lác đầu. Thiệt hết chỗ nói. Chết rồi mà cũng không yên. Người ta giải tán rồi còn kéo ra làm xấu làm hổ. Vậy cũng mang tiếng anh chị một khúc sông, một bến chợ. Người theo mình trùng trùng điệp điệp đâu cũng ngót nghét cả trăm có ai tranh cãi gì đâu? Làm chi chuyện thù vơ oán chạp. Nhẹ thể mà thêm mất lòng mất bề.

Tiếng trống vẫn tiếp tục nhẹ nhàng, lời nhịp. Con lân râu muối tiêu vẫn kiên nhẫn lòn tới lòn lui dưới churen con lân râu bạc vênh vang. Những giọng cười tinh thích hăng hắc chen giữa những cái nhần mặt xồn xang trong đoàn võ sĩ. Một vài tên anh chị đâu đây xì xào mấy tiếng chửi thề bắt bằng "*đ. họ*" và những cái háy nguýt nháng lửa. Không khí căng thẳng như bữa dân trận chém lộn hồi năm ngoái ở Lăng Tô giữa đám anh chị bên Khánh Hội với mấy tay tổ xóm Cầu Kiệu mà Tây Tà phải *trầy vi tróc vảy* mới giải tán được...

Nghe chuyện, mình là đàn bà con gái mà cũng giận tím gan, cũng bức rức khó chịu. Như bên mình đậu ghe thiếu mặt anh hùng. Như đã làm trao thân gởi phận nhằm anh chồng bị thịt, giá áo túi cơm...

Nhưng Lành không phải bực bội gì lâu. Chuyện tức nước bẻ bờ trước sau phải có... Con chó đờn nó vô churen tường nó còn quay lại cắn, huống chi người. Một tiếng hét muốn bẻ lỗ nhĩ từ trong đám võ sĩ rồi một người hai tay cầm hai thanh mã tấu bự bản, đưa thẳng lên trời nói trong nước mắt:

-Đại ca ơi... Em chết bữa nay. Em chịu hết nổi rồi. Tụi nó làm ô nhục mình quá. Em chết thiệt đẹp, thiệt ngọt để rửa nhục cho anh em mình nè đại ca...

Anh ta hươi đôi mã tấu sáng loáng a thần phù vô chém con lân Cầu Ông Lãnh. Anh chàng múa lân hết hồn lật đặt đưa đầu lân ra đỡ. Hai thanh mã tấu phụng xuống ngọt như thể lướt qua thân cây chuối non. Cái đầu lân bị xả làm ba miếng lủng lẳng trên nan tre. Một tiếng ra lệnh bằng giọng Việt Nam trại trại nhưng sắc như dao thét lên từ đám người bận đồ xá xầu đứng lu bu chỗ ông địa làm trò.

-Chém nó. Chém chết nó đi, thằng phá đám, thằng phản thùm ...

Đoàn người đi chợ Tết coi lân kinh hoàng chạy tủa như ong bẻ ỏ. Tiếng hét, tiếng la, tiếng dao chặt vô thịt, tiếng người ngã, cả thầy hợp thành một âm thanh khiếp đảm, chết chóc như trận giặc chòm. Lành bụm mặt chạy thực mạng để khỏi phải thấy loạn đao trên thân thể một người. Trong cơn hoảng hốt bất chợt Lành mơ hồ thấy người anh chị yên hùng đó có gương mặt phảng phất anh Nam...

3.

Ngày Tết qua lâu như cả chục năm dài. Câu chuyện thằng Nam Cầu Muối chém lân Cầu Ông Lãnh để chịu chết chuyển từ miệng người này sang người khác. Nhiều người thần phục, lắm kẻ chê bai, ai cũng có lý riêng: Anh hùng, xuẩn động. Nhưng ai cũng là người đứng ngoài. Bàn quan mạnh miệng. Riêng Lành đau thấu tim gan. Người chết xuất hiện trong đời một lần thôi, nhưng như từng nổi kết thân thuộc từ muôn trùng thời gian của thời Bàn Cổ. Việc ghi ơn giờ đây trở thành nhỏ nhoi so với hành động yên hùng. Câu nói, chết để rửa nhục cho anh em nhảy múa trong đầu Lành khi ăn khi ngủ. Vang dội trong trí lúc đi chợ, nấu cơm. Nó kéo hồn Lành ra khỏi thân xác, nhập vô cảnh giới nào đó mờ xa trên chín tầng trời. Nó giờ hồng Lành lên khỏi mặt đất, lửng lơ, tách khỏi thế giới trần tục bộn nhơ. Lành trở thành xa vắng trong khi có mặt, ngủ say trong khi đi đứng bình thường.

Nhiều lần bà chủ ghe liếc Lành chắc lưỡi nói với chồng:

-Tội nghiệp. Con nhỏ sao mà như mất hồn. Nó lơ ngơ láo ngáo cả ngày. Điệu này làm sao nó kiếm cho được

nhà bà con. Hồng biết rồi mình giải quyết làm sao. *Bỏ thì thương, vương thì tội...*

Lành bắt gặp tiếng thở dài chầm câu sau câu nói. Tiếng thở dài thương hại đặc biệt đàn bà. Nàng nghĩ mau về Nam. Về Vân Tiên. Về Nguyệt Nga. Về trường hợp mình. Sao lại tự nối kết đời mình với một người chưa chắc đã biết tên mình, chưa tỏ một chút gì tình ý, hơn nữa đã chết rồi. Chắc mình bị oan hồn xui ghẹo. Hồn người chết đâm chết chém vát vường không siêu độ được phải tìm chỗ nào đó tạm trú. Làm cô hồn. Làm một thứ ma đưa lối quỷ đưa đường. Phải đi ra Một Hình van vái mới được. Minh thể sẽ thương yêu kính mến anh ấy trọn đời và cầu vong hồn anh được siêu độ. Vừa thể vừa vái. Một công hai ba việc.

Bộ đồ bà ba cổ bà lai bà chủ cho hôm Tết được lấy ra mặc. Cái áo hơi rộng, nhưng coi bộ còn tốt, cái quần vừa vặn. Lành vắt ngang cái khăn rằn quanh cổ, buông lòng thông hai đầu xuống, đóng đưa trước ngực, xăm xoai vô kiếng, mỉm cười với mình, rồi don đả lên bờ. Trời xê xế, đèn đường bắt đầu được thấp. Trên đường Lò Heo, mấy con heo bị dồn trên xe cá chờ vô lò kêu en ét buồn thảm đến nhức đầu. Phía gần Đường Giữa chỗ hẻm nhỏ nối với đường Boresse, xóm Lò Đền Kỷ Nữ, đã bắt đầu thấp sáng đỏ xanh. Lành bước mau, đỏ mắt vì mấy cái nhìn sàm sỡ của khách tìm hoa. Mấy cái xe kiếng lộp bộp móng ngựa trên đường chen với tiếng ken két ê răng của niền bánh nghiền trên mặt đường đá. Từ xa, xe lửa điện Sài Gòn – Chợ Lớn xẹt lửa trên nóc, in một đốm lửa tua tủa ra như pháo bông trong đêm càng lúc càng rõ, tới gần, qua mặt Lành rồi ngưng ở nhà ga Cuniac. Lành vui vui với xứ văn minh về đêm. Đèn đuốc sáng trưng, người ta đi lại dập diu. Chẳng bù với xứ khí ho cò gáy quê mình, mới sụp mặt trời ai ở nhà nấy, buồn thiu, buồn thiu ...

Từ Một Hình, Lành thả dài theo bờ sông, về lại ghe, kiếng nhà thờ Nhà Nước rền rang đồ tám giờ. Nam thanh nữ tú dập diu chỗ vườn bông Đô Đốc.

Mấy thầy thông thầy ký mang giấy “*ăn phớn*” da bóng ướt sức giở lên làm kiếng soi mặt nhỏ râu được, áo bành tô vải ka ki bốn túi, đầu chảy bầy ba, cặp tay mấy cô tân thời, đầu tóc lòng thông khỏi vai, có cái đuôi bánh lái, coi thiên hạ bằng nửa con mắt. Thấy xốn mắt.

Đánh đôi đánh đo cũng có khi có thì, có nơi có chốn, sao lại đem ra chỗ *thập mục sở thị*. Mấy ông mấy ngài còn theo nếp xưa, áo dài nhiều đại đóa dài tới gối, quần the rộng ống, chân mang giày Canavaggio, đội nón cổ trắng, râu ngạnh trê vuốt sáp nhọn lều, đề huề dạo với vợ con, nói năng nhỏ nhẹ, cử chỉ từ tốn. Mấy thầy chú ngó Lành lườm lườm như ngạc nhiên, như muốn nuốt sống. Con gái sao một mình lang thang chỗ này. Lãng Tơ là chỗ của những cặp tình nhân, những người có gia đình. Lành then thùng ngó xuống đất, rảo bước thẳng. Xứ gì kỳ cục, đàn ông, đàn bà cặp kè. Cột cờ Thủ Ngũ cao nghệu, Tây Tà rượu chè ồn ào thấy sợ. Phía cầu Quay, khúc giữa giòng sông đương được quay xuôi theo dòng nước nhường chỗ cho tàu đồ chạy qua. Mấy người đi chơi đứng hai bên cái cầu thiếu đó cười cười nói nói, chỉ chỗ vui vẻ. Chuyện lạ lùng. Chừng nào về quê phải kể cho má nghe mới được. Cầu Quay đương là cầu biến thành sông. Từ bến Khánh Hội, mấy tay anh chị bến tàu thả xe đạp Alcyon trắng nồn qua dốc cầu Móng dài dằng dặc. Coi vui vui.

Tiếng người nào đó bên tai Lành nhột nhột khi Lành qua chỗ nhà băng xây bằng đá cao nghệu nghệu. Xin lỗi cô Hai... dám nào cô dừng chân cho hỏi... Mắc cỡ đỏ mặt. Lành ngúng nguẩy bỏ đi. Chuyện chưa có gì hết nhưng mà thấy có tang lòng. Mấy lời van vái trước ông Một Hình làm mình nhẹ nhõm hơn. Bây giờ trên tinh thần mình thuộc về hương hồn anh ấy. Phải xứng đáng với người chết anh hùng. Chết rửa nhục. Chết để khỏi cúi gằm mặt cho chúng bôi tro trét trấu. Thiệt thòi phận gái một chút cũng không sao. Thiên hạ có ai xứng đáng hơn đâu. Cuộc đời lạ lùng. Câu hò trên sông của tụi bói Ba Cùm ứng như lời thầy bói linh. Rồi đây cuộc đời mình tuy buồn thiệt nhưng đẹp, thơm như hoa dạ lý tỏa hương, như tiểu thơ họ Kiều kia thể không để tiếng chê cười, như người bội bạc:

*Dầu ai buông tiếng ngọc
dầu ai đọc lời vàng
bông sen hết nhụy bông sen tàn
em đây giữ tiết như nàng Nguyệt Nga*

....

*chẳng thà em chịu đói, chịu rách theo cách bà Mạnh, bà Khương.....
chớ không như Võ Hậu đời Đường làm cho bại hoại cang thường như danh,
chẳng thà nghèo khó ở túp lều tranh
chớ không đành bội nghĩa như cha con Võ Công tham tài ...*

Anh Nam đã thấp một ngọn đèn cho bạn hữu để họ thấy cái nhục. Rồi sẽ có những ngọn đèn khác. Rồi sẽ có người nhờ yển sáng đó mà mờ mắt ra. Rồi những người trai trẻ đang rèn tập võ nghệ mỗi chiều ở đường Lò Heo sẽ thấy lại được cái nghĩa sống. Mình có đón đau trong dạ cũng có nhắm nhò gì đâu đối với cái chết của người anh hùng. Lành nói với mình chắc như đinh đóng cột: “Mình sẽ thủ tiết. Phải thủ tiết. *Có gió đông hung mớ biết từng bá cũng, có ngọn lửa hồng mớ biết thức vàng cao*. Mình sẽ ở vậy. Hay ít ra chờ đến khi gặp được một anh Nam khác.” Nụ cười sung sướng nở trên môi Lành. Bên kia sông mấy ngọn đèn lù mù trước mặt Sở Nhà Rong bỗng nhiên sáng rực như nhà đèn Chợ Quán vừa đổ thêm than vô lò. Lành bước mau về phía Cầu Chong. Gần tới chỗ ghe đậu rồi. Phải thấp cho anh ấy mấy cọng nhang. Gió sông Quai de Belgique thổi lên phơi phới, mát rượi. Chỗ ga Cuniac, ban nhạc kèn đồng vẫn say sưa biểu diễn, âm thanh xập xình vang dội xuống mé sông làm bập bênh mấy chiếc ghe thương hồ đương triển miên trong giấc ngủ. Lành mỉm cười, bước mau, trong trí vang dội mấy câu thơ Vân Tiên vừa chợt hiện:

Trai thời trung hiếu làm đầu

Gái thời tiết hạnh là câu trau mình ...

(Trích tập truyện Câu Hồ Vân Tiên, Gió Việt, TX, 1984)